

*Studium Generale
organiseert:*

In november 1813 stortte het Franse gezag in Nederland ineen en werd een nieuw begin gemaakt met de Nederlandse staat. Dat is in 1863, 1913 en 1963 telkens herdacht en dat zal vanaf november dit jaar weer gebeuren.

jaar Koninkrijk

Het begin was rommelig en onoverzichtelijk. Wat gebeurde er toen precies? Hoe heeft Nederland zich sindsdien ontwikkeld en waar staan we nu? Een herdenking is ook altijd een bezinning en in een democratie betekent dat ook verschil van mening. Moeten we eigenlijk wel herdenken en wat dan precies? Over al deze zaken zult u horen in deze lezingenreeks met specialisten op velerlei gebied en ook een aantal van degenen die nu bij de herdenking betrokken zijn.

dinsdag 5 november 2013

Een nieuwe staat: de eerste jaren van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden

Prof.dr. Ido de Haan, Hoogleraar Politieke Geschiedenis, Universiteit Utrecht.

Samen met Paul den Hoed en Henk te Velde voert hij de redactie over de bundel *Een nieuwe staat. Het begin van het Koninkrijk der Nederlanden* (Bert Bakker 2013), die op 30 november 2013 gepresenteerd zal worden bij de officiële viering van 200 jaar Koninkrijk in de Ridderzaal in Den Haag.

Op 30 november 2013 beginnen de feestelijkheden ter gelegenheid van 200-jarig bestaan van het Koninkrijk der Nederlanden. Die herdenking is niet zonder problemen: wat valt er precies te herdenken? De vestiging van het nieuwe Koninkrijk vond niet alleen met horten en stoten plaats, maar bleek al snel tot een bouwwerk te hebben geleid dat binnen vijftien jaar al weer instortte en er een zelfstandige Belgische staat ontstond. De nieuwe staat is dan ook vaak aangeduid als een mislukt experiment. Dat is misschien niet geheel terecht: in deze experimentele fase ontstond een monarchie, ingebed in een grondwet, geflankeerd door een parlement, en aan het hoofd van een staatsbureaucratie, die tezamen een nieuwe Nederlandse staat vormden. In deze lezing wordt besproken welke problemen de vestiging van een nieuwe staat met zich meebracht.

dinsdag 12 november 2013

De briljante Grondwet van 1814

Prof.dr. Wim Voermans, Hoogleraar Staats- en bestuursrecht, Universiteit Leiden

De komst van Prins Willem VI was goed voorbereid. Een groep vooraanstaande Nederlanders onder leiding van Gijsbert Karel van Hogendorp en Limburg van Stirum was tijdens de Franse bezetting aan het Lange Voorhout in Den Haag voorbereidingen aan het treffen voor een Nederland zonder Frans bestuur. Wat voor Nederland willen we voor de toekomst? Terug naar de Republiek, die als het ware was ineengezakt aan het einde van de achttiende eeuw, of een Nederland ingericht

volgens de nieuwe staatkundige idealen van de Franse revolutie. De uitkomst van de gesprekken kon niet Nederlandser zijn. Het werd een combinatie van die twee. De zaak was al beklonken toen Prins Willem VI op 30 november in Scheveningen aan wal stapte in 1813. Hem was duidelijk gemaakt dat hij als soeverein de Nederlanden zou kunnen besturen onder voorwaarde en volgens de regels van een 'wijze' constitutie. Om die constitutie voor te bereiden ging eind december 1813 een commissie aan de slag onder leiding van Van Hogendorp, die drie maanden later, op 29 maart 1814, een voorstel aan de door soeverein Willem benoemde Vergadering van Notabelen voorlegde. De Vergadering stemde in met het voorstel. Een dag later werd Willem van Oranje ingehuldigd als 'soeverein vorst', die toen nog niet de titel 'koning' voerde: dat gebeurde pas in 1815. We vieren daarmee dit jaar op 30 november eigenlijk het verkeerde feest.

In de bijdrage zal ik ingaan op de twist- en knelpunten die aan het proces van de vaststelling van de Grondwet 1814 voorafgingen. Het was een levendige periode met veel nieuwe ideeën, die botsten op oude, politieke tegenstellingen waarover later weinig is gesproken.

dinsdag 19 november 2013

200 jaar Koninkrijk

Margot van der Linden, MA

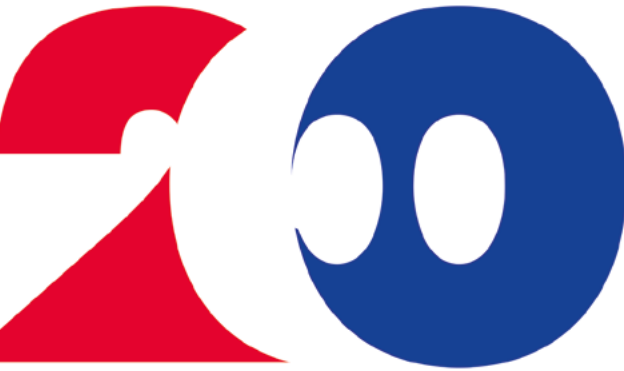

30 november start de herdenking van 200 jaar Koninkrijk. Sinds 1863 wordt hier iedere vijftig jaar rekenschap aan gegeven. Zo ook in 1963 tijdens de herdenking van 150 jaar Koninkrijk. Een Nationaal Comité Herdenking 1813-1963 moest, onder voorzitterschap van prinses Beatrix, de herdenking coördineren. Voor de herdenking in 2013 is er tevens een Nationaal Comité aangesteld met eenzelfde opdracht.

Hoewel het jubileum van 150 jaar Koninkrijk geslaagde herdenkingsactiviteiten teweeg bracht, is de herdenking de geschiedenis in gegaan als een 'mislukte' herdenking. Dit had meerdere oorzaken. Waaronder de ambivalente houding van Nederland ten aanzien van het herdenkingsbegrip, dat na de Tweede

Wereldoorlog onder druk lag: Hoe moest een gebeurtenis herdacht worden die 150 jaar in het verleden lag? Het Nationaal Comité poogde het herdenkingsbegrip daarom een moderne invulling te geven met het motto ‘terugzien en vooruitzien’, waardoor de herdenking nodeloos ingewikkeld werd gemaakt. Een complexe herdenking en een kritisch publiek was geen goede combinatie voor een geslaagde herdenking.

Hoe kijkt het Nationaal Comité 200 Koninkrijk naar de herdenking van 50 jaar geleden? Welke keuzes heeft het Comité thans gemaakt om een herhaling van 1963 te voorkomen? De herdenking duurt tot 31 december 2015, pas dan kan de balans worden opgemaakt.

dinsdag 26 november 2013

Leiden 1813-1815, een stad vol onzekerheden

Prof.dr. Rudi van Maanen, Emeritus Hoogleraar Stadsgeschiedenis (ihb van Leiden), Universiteit Leiden

Naast een schets van de toestand waarin Leiden zich bevond op demografisch en sociaaleconomisch terrein en van de fysieke verpaupering van de stad, zal de nadruk van het college liggen op de consequenties voor de lokale situatie van de beslissingen en gebeurtenissen op nationaal niveau. Daarbij valt te denken aan de staatkundige en bestuurlijke veranderingen, de stellingname inzake herstel van het Oranjeregime, het al dan niet terugdraaien van Franse wetgeving of de restauratie van regels en gewoonten uit het Ancien Regime. Hierbij komen tevens de positie van de Leidse

universiteit en de rol van hoogleraren en studenten aan bod.

donderdag 12 december 2013

Lezing 1: Het Koninkrijk en de koloniën

Prof.dr. Gert Oostindie, directeur van het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde (KITLV-KNAW) in Leiden en Hoogleraar Caraïbische Geschiedenis, Universiteit Leiden

Toen 200 jaar geleden het Koninkrijk der Nederlanden werd geproclameerd verwachtte koning Willem I veel van de koloniën – zij moesten de welvaart en het aanzien van het moederland helpen herstellen. 's Konings betrokkenheid was niet uniek: de stadhouders van Oranje-Nassau waren hem voorgegaan. Ook de latere vorsten zouden nauw betrokken zijn met het (post)-koloniale beleid. Mede op basis van zijn boek *De parels en de kroon* (De Bezige Bij, 2006) bespreekt Oostindie deze relatie en laat hij zien hoe de monarchie, met wisselend succes, werd ingezet als bindmiddel binnen een beoogde ‘verbeelde gemeenschap’ van het Nederlandse imperium.

Lezing 2: De monarchie en de oorlog

Prof.dr. Jan Bank, Emeritus Hoogleraar Vaderlandse Geschiedenis, Universiteit Leiden

Koningen zijn per traditie de aanvoerder van de strijdkrachten. Deze traditie is in het Koninkrijk van 1813 geïmporteerd. Tot aan de grondwetswijziging van 1981 was de vorst de hoogste bevelhebber. In een algemene inleiding zal de militaire dimensie van het koningschap aan de orde komen en het optreden van koningen en koninginnen in geval van een oorlogsdreiging en een oorlog.

De Nederlandse monarchie kent in haar 200-jarige geschiedenis twee markante figuren, als het om oorlogvoering gaat: Koning Willem II en Koningin Wilhelmina. De eerste heeft roem vergaard in de Slag bij Waterloo (1815) en in de Tiendaagse Veldtocht (1831). De militaire dimensie van zijn leven heeft in hoge mate de beeldvorming van deze koning bepaald.

De tweede heeft geregeerd in de Eerste en in de Tweede Wereldoorlog. Zij ontleent voor een belangrijk deel haar reputatie in de Nederlandse geschiedenis aan deze jaren van strijd en van balingschap. In het tweede deel van de lezing zal de aandacht speciaal naar deze figuren uitgaan.

donderdag 19 december 2013

De geschiedenis van de Eerste en Tweede Kamer

Prof.dr. Carla van Baalen, Hoogleraar
Parlementaire Geschiedenis en directeur
van het Centrum voor Parlementaire
Geschiedenis, Radboud Universiteit
Nijmegen

Het politieke bestel van Nederland – een constitutionele monarchie – is bijna 200 jaar oud. Eind november 2013 start de grootse viering ervan onder de naam ‘Tweehonderd jaar Koninkrijk’. In het voorjaar van 1814 kreeg Nederland opnieuw – net als in de Bataafse tijd, eind 18de eeuw – een parlement. Het bestond uit één Kamer en kreeg de historische naam ‘Staten-Generaal’. Een jaar later, toen Nederland en België werden verenigd, werd het tweekamerstelsel ingevoerd. Vanaf toen bestonden de Staten-Generaal uit een Eerste Kamer en een Tweede Kamer. Tot op de huidige dag is dat niet veranderd.

In dit college zal aandacht zijn voor een aantal belangrijke ontwikkelingen in de geschiedenis van beide Kamers. Sinds wanneer is niet alleen sprake van een constitutionele monarchie, maar ook van een parlementaire democratie? Hoe heeft de macht van het parlement zich in die twee eeuwen ontwikkeld – ten opzichte van het staatshoofd en ten opzichte van de ministers? Waarom heeft Nederland eigenlijk altijd vastgehouden aan twee Kamers, terwijl de invoering ervan het idee was van de Belgen? Waarom is (of lijkt?) er überhaupt zo weinig veranderd aan het Nederlandse politieke bestel sinds de 19de eeuw? En hoe veranderden de parlementaire omgangsvormen? Ook zullen enkele Kamerdebatten voor het voetlicht worden gebracht waarin waarachtige parlementaire geschiedenis werd geschreven.

Toegang gratis! Iedereen welkom!

Tijd:
dinsdagavonden 19.30 uur tot 21.00 uur,
12 december tot 22.00 uur

Locatie:
zaal 011
Lipsiusgebouw (1175)
Cleveringplaats 1
Leiden

Informatie/organisatie:
Studium Generale Universiteit Leiden
Postbus 9500
2300 RA Leiden
y.leunissen@sea.leidenuniv.nl
071 527 7283 / 7295 / 7296
www.studiumgenerale.leidenuniv.nl